

Heti ajánlat

Könyv

NAPVILÁG

Agh István versei

Agh István új verseinek tekintélyes része sirató és búcsúztató: barátainak árnyék-alakját idézi meg. Emléket állít Szabó Istvánnak, Sipos Gyulának, Vujcsics Tihamérnak, Altorjai Sándornak, Latinovits Zoltánnak és Huszárik Zoltánnak. Elsiratja végül Nagy Lászlót, akiben nemcsak bátyját, költőmesterét is elvesztette. Közel került hozzá a halál, s Agh István, akinek verseiben a közvetlen emberi kapcsolatoknak, a személyhez szóló üzeneteknek mindig nagy volt a szerepe, most ráeszmél keserű árvaságára. Ráeszmél arra, hogy az emberi létet milyen súlyosan árnyékolja be a pusztulás.

Védelmet álmaiban keres: álomban, félálomban kelti életre bolderabb ifjúságát, az álmoktól remél vigasztalást. Álomban idézi fel szülőföldjét, a természetet, amelyben valaha olyan otthonosnak érezte magát. Emberi közérzetét azonban mindinkább a veszteségek, a hiányok határozzák meg, s ezekért a veszteségekért az álmok nem adnak kárpótlást,



legfeljebb vigasztalást. Az új verses-könyv a veszteség keserves érzéséből táplálkozik, hangja elégikus, nemegyszer tragikus. Ezt a tragikus hangoltságot fejezi ki a versek szókép-nyelve, nyelvezete és ritmusa. Agh István képei az emberi értékek kalódását, pusztulását mutatják, költeményeinek dallamát a gyász és a kor oly szépen ívelő éneket barbár zene váltja fel: a versmondó megdörög, az ősi tagoló ritmus szándékos diszharmonizációját sugall.

Mindazonáltal szembe tud fordulni rossz közérzetével, a gyász és a csalódottság sötét sugallmaival. Egyik szép versében Ady Endre példáját idézi fel, ennél a példánál keres erkölcsi mintát. Egy másik versében pedig, amelyet kitüntetett helyre: a kötet végére tett, régi, ifjú önmagát szólítja. Az ifjúság szép bátorságára hivatkozva kíván megküzdenni az értelmetlen emberi életért. (Magvető)

Pomogáts Béla

A TEGNAP VILÁGA

Stefan Zweig emlékezése

Húsz sor áll rendelkezésemre, hogy figyelmükbe ajánljam Zweig majdnem fél évszázad után újra kiadott könyvét — holott csak ellenvetéseim felsorolásához is oldalak kellenének. Például: aligha azért érdemel elismerést a bécsi munkásság, mert a május elseji felvonuláson megelégszik a gomblyukba tűzött piros szegfűvel, s



eszébe sem jut a császárváros komótos rendjét felborítani; azt is kétlem, hogy a század elején a monarchia művészetében készülődő újat Zweig és barátai hozták volna. Musil, Broch, Kafka neve első sem fordul a könyvben, igaz, sem ők, sem ennek a valóban csodálatos szellemi reneszánsznak muzsikusa, festő hősei, Schönborg, Webern és Klimt, Schiele nem tartoztak a polgári sznobizmus bálványai közé. Noha Zweig Bécsben tartózkodik az 1934-ben vérbe fojtott munkásfelkelés napjaiban, annyit vesz észre a tragédiából, mint Fabrice del Dongo a waterlooi csatából. Összintén háborúellenes és antifasiszta, de egyetlen fegyvert ismer ellene, a tollat.

Már húsz sorom sincs, jöjjenek tehát a könyv érdemei, Zweig bosszantó polgári korlátoltsága ellenére is van olyan író, aki megérdemli, hogy erényeiről ítéljük meg. Kivált, ha néhány novellája mellett legjobb munkájáról van szó, amely túlélte-túléli verseit, darabjait, életrajzregényeit. *A tegnap világa* mindenekelőtt dokumentumértéke miatt érdemel figyelmet, ebből a palackba zárt, az időnek a jövő partja felé hullámzó vizére bízott utolsó üzenetből megértjük: miért következhetett a béke idillinek festett korszaka után a világháború, majd a balul sikerült békekötés után a náciizmus. Sznobizmusa mögött fölfedezhetjük a szellem értékeinek őszinte tisztelőt, olvashatunk néhány remek esszébetét Holmannsthalról, Rilke-ről. Rolland-ról, szerelmi vallomást szülővárosáról s második otthonáról, Párizsról — nem utolsósorban Tandori Dezső egy hangot sok szólamban megszólaltató briliáns fordításának köszönhetően. (Európa)

Sik Csaba

KIHIVÁS

Munkácsi Miklós regénye

Amikor ezt a regényt még *Dögkeselyű*-nek hívták, és a *Kortárs* közölte tavaly, baráti köröm egységes üdvözléssel üdvözölte, mondván: „Végre itt a magyar krimi!” — Igen, ez a regény őszintén, bevallottan krimi, még hozzá a legjavából. Az áldozatból üldözötté váló taxisofor történetét Munkácsi előbb jól végig gondolta, eltömté a logikai réseket, hogy



sehol se szivárognak, és az így megkomponált vázlat tetszetősen felöltöztette. Írói munkát fektetett bele — nem sajnálta a környezet- és jellemfestést, a különböző társadalmi körök eltérő beszédmódjának érzékeltetését, a pergő, szellemes dialógusokat — becsülte annyira a saját anyagát, hogy rendesen megdolgozzék vele. Az eredmény: egy kitűnő krimi, amelynek izgalmas és kiszámíthatatlanul fordulatossága olvasható magyar nyelven írta a szerző. Aki kézbe vett már néhány magyar krimipróbálkozást, az tudja, hogy az milyen nagy dolog.

Nem tudom, mi indította Munkácsi Miklóst arra, hogy kimit írjon. Talán azt az írói követit, akinek (a neve nem jut eszembe) ez volt a hitvallása: „Ha jó könyvet akarok olvasni, akkor írok egyet.”

Amint hallottam, a filmesek már rátaláltak erre a regényre és folyik a filmváltozat forgatása. Nem csodálom.

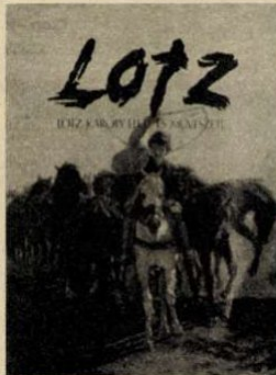
Csak egyet nem értek. Miért kellett a rossz címet (*Dögkeselyű*) még rosszabbra, a semmitmondó *Kihívásra* cserélni? (Magvető)

Révbíró Tamás

LOTZ KÁROLY ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

Ybl Ervin könyve

Nagyon meg tud öregedni egy könyv, ha csak nem remekmű. A szerkesztők lerövidítették az 1938-ban megjelent eredeti kötet szövegét, de a leginkább „urambátyamosnak” nevezhető stíluson nemigen tudtak változtatni. Így aztán az a legizgalmasabb néhol, hogy miként írták le nálunk egy művész életét fél századdal ezelőtt, mit tartottak belőle érdekesnek és mit mellőzendőnek. Például annak a kér-



désnek a felvetését, hogy ha egy házasság rosszul sikerül, ellenben a feleség nevelt leánya olyan szép, mint Kornélia, a nevelőapának pedig — számos, formás popszi a tanú rá Lotz képein — határozottan volt érzéke a bájnak iránt, akkor... Na nem, ilyesmit gondolni sem illet. Ybl Ervin szerint Lotz Károly „szenvédelye” a pipa és a sakk volt. Művészetének legfontosabb része pedig a sok fal-és mennyezeti kép. 1938-ban még nagyon komolyan vették az eklektikus és neobarokk freskókat.

Szerencsére van egy tömör, áttekinthető és szeretetteljes *Utószó*, amelyet Zádor Anna írt, és amely egyrészt valóban összefoglalja Lotz művészetét, másrészt igazságot szolgáltat Ybl Ervinnek — ő tudniillik jobb művészeti író volt, mint ahogy ebből a könyvből kiderül.

De az albumokat úgyis csak lapozgatni szokták, s a képek — ahhoz

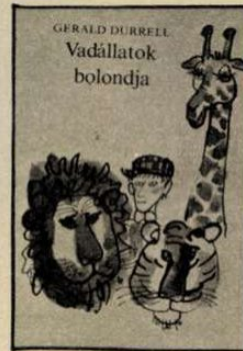
mérten, milyen nehéz a XIX. század festményeit jól reprodukálni — igazán szépek. (Képzőművészeti Alap)

Székely András

VADÁLLATOK BOLONDJA

Gerald Durrell könyve

Legutóbb, amikor Yersey-szigeti, speciális természetvédő céllal létesített állatkertjét írta le, pokoli mulatságosan, már fogadkoztam magamban: további könyveit „csak” elolvasom, nem írok róluk. Hiszen a képlet végül mindig ugyanaz: állatszeretet, álcázott ismeretterjesztés, remek humorérzés, erős önírónia. Újabb műve azonban — persze csak nálunk új! — ismét meghódított. Pedig mulatságosságában talán haloványabb. A második világháború vége felé az ifjú szerző munkát lel egy vidéki állatkertben, elsajátítandó, amit tervezett saját állatgyűjtő expedíciói során majd tudnia kell a különféle állatokkal való bánásmódról. Zöldfülű, lelkes és tanulni vágyó ez a rész kamasz; s amikor harminc év



múlva a már íróként is neves Durrell visszatért nehéz whipsnade-i tanulóéveire, kitűnő portréorozatban állítja elénk a gondozókat s a gondozottakat; nem is tudom, mikor jobbak a lélekrajzai: akkor-e, amikor munkatársait vagy amikor kedvenc állatainak lelkivilágát örökíti meg. Ifjúsági könyv? Nemigen. S a kiadó *Tizenkét éven felülieknek* ajánlása nem az állatkerti „szerelmi élet” imitációi miatt zavar. A szerző valamennyi műve egyszerre szól ifjaktól a vénekig bárkihez. — Némethy Ildikó fordítása nagyon tetszett, kár, hogy egy-két — s éppen az állatok szexuális életével kapcsolatos — szakkifejezést rosszul használt. Továbbá: kétszer is föltűnik a nagy orosz utazó, Przevalszkij neve, a felületes oda-vissza átírások következtében azonban egyszer Prejevalski, egyszer Przewalski formában. Holott a fordítón kívül a könyvnek szerkesztője, a szövegnek külön szakmai ellenőrzője is volt... (Móra)

Lázár István

Színház

A TESTŐR

Győri Kisfaludy Színház

Akit elegánsan hűvös, ridegen tárgyilagos beszámoló érdekel *A testőr* győri felújításáról, az inkább itt rögtön fejezze be az olvasást. Csak szubjektív elfogultságtól táplált lelkesedéssel tudok szólni a produkcióról. Nem mintha az előadás különösképp jó lett volna, de nem titkolhatom gyengeségem (?): szeretem